

MES'UD (BİN AHMED)¹

1) B i r i n c i Tez: Manzum *Kelile ve Dimne*'nin yazarı, Tercemetü'l-lealî ve Tezkiretü'l-Meâlî'yi Arapçadan nazmen Farsçaya çevirmiş, *Süheyl ü Nevbahar*'ı nazmetmiş ve Sadî'nin *Bustan*'ından 1073 beyti *Ferhengname* adı altında Türkçeye çevirmiş olan 14. yy. yazarı Mes'ud'dur ve yazar bu eserini Aydınoglu İsa Beg'in isteği üzerine yazmıştır.

2) İ k i n c i Tez: Edebiyat tarihlerine [Bursalı] Tahir'le başlayıp [Kilisli] Rifat Bilge ve Mehmet Fuat Köprülü'nün sürdürdükleri bir yanlış sonucu "Kul Mes'ud" diye geçmiş olan yazar da aynı kişidir. Kul Mes'ud adlı ya da mahlaslı bir yazar yoktur.

3) Üçüncü Tez: Mes'ud, *Kelile ve Dimne*'yi gençliğinde mensur olarak çevirmiş, hayatının sonuna doğru da kendi çevirisini manzumeleştirmiştir.

SÜHEYL Ü NEV-BAHAR: Yemen hükümdarının oğlu Süheyl ile Çin hükümdarının kızı Nev-bahar arasında geçen aşkın anlatıldığı bir mesnevidir. 5568 beyit tutarındaki bu aşk hikâyesinin baştan 1000 beytini Hoca Mes'ud'un yeğeni İzzeddin Ahmed, geri kalan

¹ Semih Tezcan, Mes'ud ve XIV. Yüzyıl Türk Edebiyatı Üzerine Yeni Bilgiler, Türk Dilleri Araştırmaları, 5 (1995): 65-84.

4568 beytini Hoca Mes'ud yazmıştır. Eserin Farsça'dan tercüme edildiği ileri sürülmekle beraber Farsça aslı bu güne kadar ele geçmemiştir. Bu nedenle Süheyl ü Nev-bahar'ın asla basit bir tercüme olmadığı, belki İran edebiyatından alınmış herhangi bir konunun genişletilerek telif edildiği düşünülmektedir. Süheyl ü Nev-bahar 751 (1350) yılında tamamlanmıştır.

Eserin bilinen iki yazma nüshası vardır. Bunlardan eski ve tam olanı Berlin'dedir. Bu nüshayı Mordtmann bulmuş ve 1925'te Almanya'da 13 sayfalık bir önsözle tıpkıbasım olarak yayımlamıştır (**J.H. Mordtmann**, *Suheil und Nevbehâr*, Hannover, 1925). Tahsin Banguoğlu, Mordtmann'ın tıpkıbasım olarak yayımladığı Berlin Nüshasının dili ve gramer özellikleri üzerine 1938'de bir doktora çalışması yapmıştır (**Tahsin Banguoğlu**, *Altosmanische Sprachstudien zu Süheyl ü Nev-bahar*, Breslau, 1938). Süheyl ü Nevbahar'ın ikinci yazma nüshası Dehri Dilçin nüshasıdır. Her iki nüshanın birlikte değerlendirildiği diğer bir doktora çalışması Cem Dilçin tarafından yapılmıştır (**Cem Dilçin**, *Mes'ûd b. Ahmed, Süheyl ü Nev-bahâr (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1991).

Semih Tezcan, *Süheyl ü Nev-bahâr Üzerine Notlar*, Simurg Yayınları, Ankara, 1994.

FERHENG-NÂME-İ SA'Dİ: Hoca Mes'ud'un Farsça'dan tercüme diğeri bir eseri de Ferheng-nâme-i Sa'di'dir. Bu eser İran şairi Sa'di'nin *Bostan*'ından seçilmiş parçalarla oluşmuş 1073 beyit tutarında bir eserdir. Ferheng-nâme edebî yönden *Süheyl ü Nev-bahar* kadar önemli bir eser olmamakla birlikte İran edebiyatının ünlü didaktik eserinin Türkçe ilk manzum çevirisi olması bakımından önemlidir.

ŞEYHOĞLU MUSTAFA (ö. 817/1414 [?])

Kenzü'l-Küberâ adlı eseriyle tanınan Osmanlı nesir yazarı ve şairidir. Şeyhoğlu Mustafa, âlim ve sanatkâr kimliğiyle dikkat çekmektedir. Fakat çağdaşı şairlerden Ahmedî onu kendisine rakip görerek beğenmez, hatta şiirlerinin çeviri olup bir kısmının intihale dayandığını söyleyerek onu küçümser.

Eserleri

1. Marzubânnâme Tercümesi: Mensur hikâye ve masallardan oluşan, Kelîle ve Dimne türü bir eserdir.

Eser, bir dil incelemesiyle birlikte Zeynep Korkmaz tarafından yayımlanmıştır.

2. **Kabusname Tercümesi**

3. *Kenzü'l-Kübera* ve *Mihekkü'l-Ulema*: Siyaset ahlâkına dair bu eserinde müellif, Germiyan ve Osmanlı saraylarındaki tecrübelerini aktarırken bu alanda yazılan diğer kitaplardan da faydalanmıştır. *Kutadgu Bilig*'den sonra yazıldığı bilinen ikinci Türkçe siyasetnâmedir.

Kenzü'l-Kübera'nın açık ve samimi dili daha sonra gelişecek olan Türk nesrine temel teşkil etmiştir ve Sinan Paşa'yı müjdelemektedir.

Dil özellikleri bakımından Eski Anadolu Türkçesinin önemli bir metni olan eserin transkripsiyonlu metni, edebiyat ve dil açısından yapılan bir incelemeyle birlikte Kemal Yavuz tarafından yayımlanmıştır.

1. Hurşidname: Şeyhoğlu'nun tanınmış aşk mesnevisidir. 7640 beyitten oluşmaktadır.

Hüseyin Ayan, *Şeyhoğlu Mustafa, Hurşid-name, İnceleme-Metin-Sözlük*, Erzurum, 1979.